

ITINERARI POÈTIC

Joan Teixidor

I ORFEÓ POPULAR OLOTÍ

CINEMA I RECORDS D'INFANTESA "Més apunts (1986-1989)", 1990.

La fotografia i el cinema, el seu fill, són arts relativament joves. Francesc Català Roca m'ha explicat moltes vegades amb la seva agudesa habitual que la història de la fotografia era la història de la seva família. Volia dir que el seu pare, ell i els seus fills, aplicats aferrissadament a aquest ofici, n'havien seguit tots els avatars, les seves descobertes i les seves sorpreses. També nosaltres com a espectadors hem nascut, crescut i viscut a base d'aquestes imatges fixes o en moviment que ens emplenaven de somnis i d'il·lusió. Arribava un moment que veure pel·lícules o veure paisatges era la mateixa meravella. Aquest món que venia de fora se'ns anava ficant dins, i junt amb la lectura havia de constituir el gran arsenal de la nostra memòria.

Així, doncs, ja des de la infantesa el cine fou la nostra vida. I per a mi, concretament, aquells anys de nen i d'adolescent a Olot, en les hores silencioses i quietes, assegut a la butaca a la sala obscura, la contrapartida anhelada d'aquelles altres hores de llum i de les nostres anades a la font i a la muntanya. Era una excursió per paisatges exòtics, per vides remotes i a vegades incomprensibles, per aventures que hauries volgut que fossin teves, per amors que imaginaves i morts que t'esperaven al final.

A les sales d'espectacles del Centre Catòlic i de l'Orfeó de la meua ciutat

vaig iniciar-me en aquests itineraris que ens mantenien desvetllats i en suspens hores i hores. Eren indrets molt familiars, i ara em sembla un miracle que poguéssim fer tants canvis a la nostra imaginació sense sortir de casa. En el cas de l'Orfeó això ho era en un sentit literal. Vaig néixer a la mateixa casa on hi havia instal·lat l'Orfeó Popular d'aquell benemèrit mossèn Farró. Però nosaltres, com a propietaris, teníem el privilegi de veure les sessions i els concerts des de les finestres del nostre pis que donaven directament a la sala. Igualment com aquells antics senyors pairals que podien assistir a la missa des del llit de la cambra que donava a la capella contigua. Si no era massa tard i els nostres pares ho permetien perquè consideraven l'espectacle prou honest i apte per a la nostra contemplació, instal·laven les nostres cadiretes davant les finestres. Llavors començava la gran desfilada de les imatges en blanc i negre sobre la pantalla, que a vegades es movia massa. Quedàvem absorts, corpesos, començava el gran viatge. Un viatge misteriós, enigmàtic i presidit per un silenci august que només alterava el petit soroll intermitent de la màquina de projectar que presagiava una música que encara no havia arribat perquè érem en aquella prehistòria del cinema mut que els nostres fills i néts ja no han conegut per dissort seva.

Així, entràrem en contacte i ens férem amics de les grans figures d'aquella etapa gloriosa. Evocaré dos noms que foren realment el nodriment de la meua infantesa. Encara m'acompanyen amb els seus gestos i els seus rostres esvanits. Veig la liliàcia figura de Lilian Gish quan en una d'aquelles pel·lícules tan dramàtiques que protagonitzava es deixava endur per un riu de màgia que hauria de presidir la seva mort. No recordo el nom de la pel·lícula, però la visió es

manté intacta, i encara l'amor que em naixia com a presagi de tots els amors que m'esperaven. Era llangorosa, trencadissa, aquella silueta femenina, una nova Ofèlia més real que l'Ofèlia de Shakespeare. Encara la somio a vegades com el darrer suport d'una obsessió inabastable.

En contrast amb aquest excés romàntic on el nen imaginava la seva maduresa, la cambra saltava de cop cap a un altre món que se'ns feia més higiènic i saludable per al nostre equilibri mental. Vull dir que apareixien els pantalons balders, el gest desllorigat, el bastó de bambú, el barret fort i les grans sabates de Charlot. Llavors les rialles es feien explosives. L'alegria intensa, la felicitat total. Totes les gràcies d'aquest habitant d'un circ de meravelles eren un estimul constant per al nostre afany de joc. Encara no ens podíem adonar massa d'aquell rerefons de malenconia i de protesta que marcaria sobretot l'última etapa de l'epopeia cinematogràfica de Charlot. Més que no el patetisme subjacent a tantes imatges de carrers bruts i de noies abandonades, vèiem aquell bastó giravoltant com si dirigís un enfilall de facècies. Eren les corredisses i els gags còmics allò que ens enlluernava. Potser també el que tenia de petit heroi absurd reparant injustícies, predicant la innocència i la bondat. I això també probablement ens feia créixer i estimar. Ara penso que era l'altra cara de la moneda que necessitava la nostra infantesa quan amb uns ulls molt oberts anava devorant metres i metres de cel·luloide.

2

PRATS DE LA MANDRA

PRÒLEG "Fluvià", 1989.

La petita ciutat encara m'acompanya
i el riu que la travessa em farà de camí;
ara que ja arribo a l'última frontera
i només em tocava viure en el record.
Hi haurà plany i joia en la meva complanta
i una llum de tardor en les hores d'estiu;
el blau és net i pur i el verd una catifa
i la nit que m'abriga és un seguit d'estrelles.
Anem pel món perduts tot al llarg d'aquest joc,
imaginant paisatges i un lloc per somniar,
el reialme perdut de la nostra infantesa
i una tarda oblidada fan amarg el somriure.
L'horitzó ja no hi és, va fugint i s'escapa.
Cansat i decebut arribaré a l'origen,
com Ulisses pel pèlag i el fill pròdig pels camps.
Ve l'hora del retorn, veig la casa dels avis.

3

FONT MOIXINA

LA FONT "Tot apuntat (1965-1975)", 1981.

Com tantes tardes d'estiu arribo a la font amagada. Però no hi ha ningú, l'aigua brolla en silenci, és l'única veu que arriba al cel, i els arbres sembla que hagin conquerit una soledat definitiva. Em fa angúnia de no veure a terra alguns d'aquells papers una mica greixosos amb què s'embolicaven els nostres berenars. Era molt millor això, els papers bruts, el rastre del nostre pas, els crits dels nens, les rialles de les noies en el capvespre crispat. Fins i tot la petita salvatjada dels noms que s'estimen gravats a punta de ganivet en els troncs dels arbres.

No és que hàgim envellit, encara que això també sigui cert. Es tracta d'una altra cosa. És el món que canvia, la mitologia de la font que desapareix. Ja només és un record el caminar esvalotat o malenconiós d'aquells grups d'estiuejants que anaven a la font com si complissin un ritu. Tot això ja no diverteix, no interessa a ningú. Hi havia massa pau en el vell costum. L'època actual exigeix uns altres estimulants.

Si ara fos possible que estigués amb mi en aquesta font Rafael Llimona, comentariem de segur aquest petit signe del temps. Probablement seria per doldre'ns-en, perquè ell sabia moltíssim millor que jo que aquelles tardes innocents i quietes ens serviren per a comprendre i per a estimar un paisatge. Però això també és purament nostàlgia i les paraules imaginades són tan fugisseres com aquest crepuscle

4

DAVANT DE LA COSTA DE PUJOL

LA COSTA DE PUJOL, "Tot apuntat (1965-1975)", 1981.

Des del lloc on la contemplo habitualment, la Costa de Pujol és una muntanya massa alta. Potser influeix en aquesta sensació la seva forma paquidèrmica, que dona lloc a un volum excessiu en aquest paisatge de pujols molt discrets o de serres ja molt allunyades que perden prepotència en la perspectiva del conjunt. Però més aviat penso que allò que em molesta és que la seva relativa altura m'impedeix la visió de la serralada del Corb, que només entreveig en els seus dos extrems però no pas en el seu desenvolupament central. La serralada del Corb és bellíssima i el perfil de la seva carena és d'una cal·ligrafia molt rica amb els seus alts i baixos —gairebé un paràgraf amb un estil molt preciosista. Quan érem nens anàvem sovint a la serralada del Corb i ens arribàvem fins a Font Pobra, amagada en el bosc. La primera vegada que férem campana ens perdérem durant tot el dia per aquest món que per a nosaltres representava la llibertat. Foren unes hores llarguíssimes, buides i desesperades.

En nits de lluna plena la Costa de Pujol és una cosa molt diferent. El seu gran volum li atorga més misteri i la llum platejada la converteix realment en aquest paradís fantàstic de fades i de gnoms del qual es parla sempre a casa quan ens asseiem a la galeria havent sopat. Llavors ja no m'importa que es converteixi en una mampara que tanca el paisatge. Sembla com si tot esdevingués més íntim i més pròxim.

Tot això és segurament incompreensible, perquè parlo d'un lloc molt concret que molt pocs coneixen en aquests petits detalls. Potser aquesta nota hauria d'anar acompanyada d'un petit plànol i algunes fotografies perquè tot arribés a una certa versemblança. Però també potser m'equivoco i aquestes precisions no serveixen de res. Em consola pensar que a Copenhaguen, o a Tokyo, o a Sidney, hi ha algú que em compregui. En el món sempre hi ha algú que comprèn aquestes coses.

5

CREU DEL TRIAI

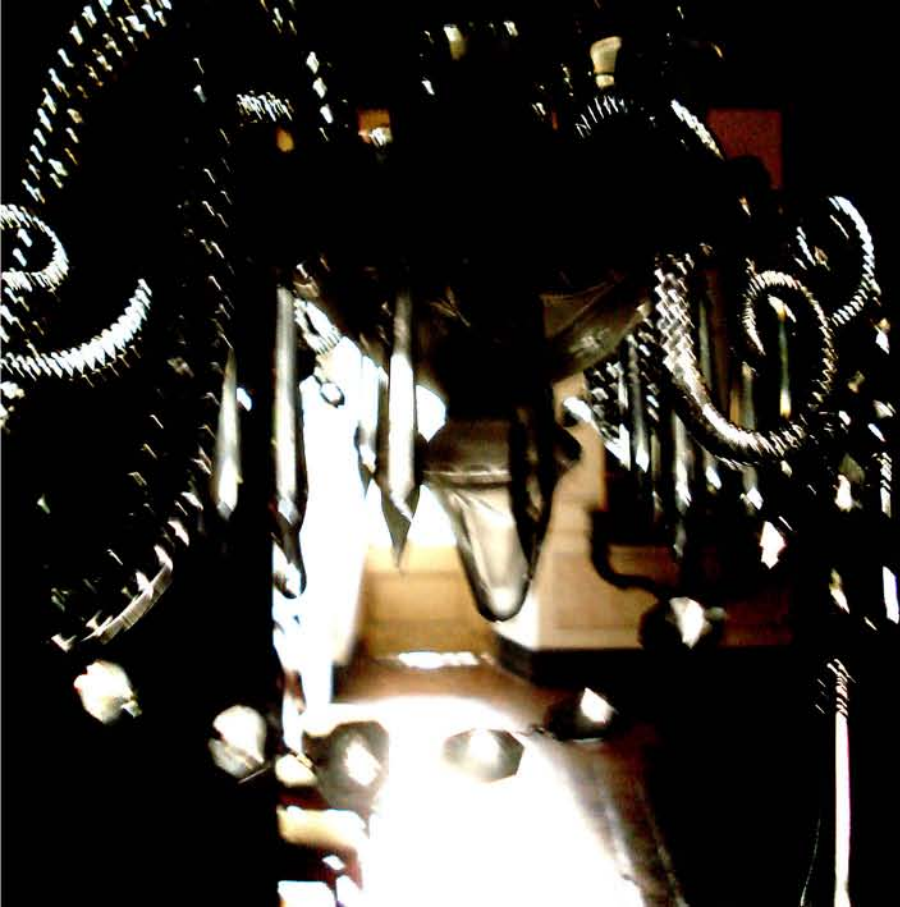
EL NOSTRE PAISATGE "Apunts encara", 1986.

Anem pel món durant tota la vida cercant el paisatge que ens correspongui. Allà on arribariem a ésser nosaltres mateixos, més aptes i més lliures. Un racó de Toscana ens sotja amb la renglera de xiprers sobre la coma d'una corba endolcida. Però més enllà, a Delfos, ens espera el riu platejat de les oliveres que es vessa cap a mar. Hi ha el desert a Líbia o a Pèrsia amb la seva temptació d'absolut. A Noruega l'aigua s'endinsa en els fiords com si volgués retenir-nos per sempre. En la suau ondulació de Sussex els oms encerclen catedrals i abadies. He vist també el sinuós caminet dels indis en els faldars inacabables dels Andes. A Holanda la plana és inacabable i distribuïda en rectangles perfectes. A Castella hi ha un cel molt alt, puríssim, sobre els blats. Seguint el Loira, castells i arbres desgranen la seva ègloga senyorial. Els gratacels de l'illa de Manhattan, el paper i la fusta als temples de Kyoto, un tendal de núvols sobre l'Himàlaia... No acabariem mai d'enumerar meravelles. Tot és una temptació, un convit constant, alguna cosa que et crida com si fos inventada per a l'avidesa del cor. Ens imaginem feliços o tristos, exaltats o en pau, com si tot fos per a nosaltres el tros de vida que ens mancava.

Però ve un moment que aquest viatge apassionant arriba a la seva fi. Comprenem que el nostre afany té un límit, que hi havia una equívoca llum il·lusòria al capdavant de la nostra recerca, que l'horitzó és sempre horitzó. Llavors

volem tornar a casa. Com Ulisses o el fill pròdig. Cansats i penedits, ens adonem que no hi havia res més a la nostra vida que allò que vàrem veure per primera vegada quan érem infants. Ja ho sé que això ens limitava i ens reduïa, però també ens havia fet créixer àdhuc en aquest anhel d'uns altres paisatges. I ve l'hora del retorn. Hi ha melangia en els vells camins que refem d'esma, en els camps fatigats, a la casa dels avis, en el perfil de Santa Magdalena, a la Vall d'En Bas o a la Vall de Bianya. Però allà ens espera inexorablement el nostre paisatge.

6

MAS VENTÓS

LA CASA "Fluvià", 1989.

Vaig aprendre amb els anys la lliçó de la casa,
la gran sala tan buida i el jardí ple de nens.
Quan el sol s'ha aixecat l'aigua lluu al Sallent
i a la nit Puigsacalm és una ombra massissa.

M'hi vaig perdre somiant banderes impossibles.
Tot era molt a prop com una cambra closa
i un horitzó que fuig galeries enllà.
Rengleres de cadires em contaven rondalles,
els daurats s'abrandaven a les cornucòpies,
la caoba crepita a la calaixera,
encara vaig bastint l'escenari immutable.

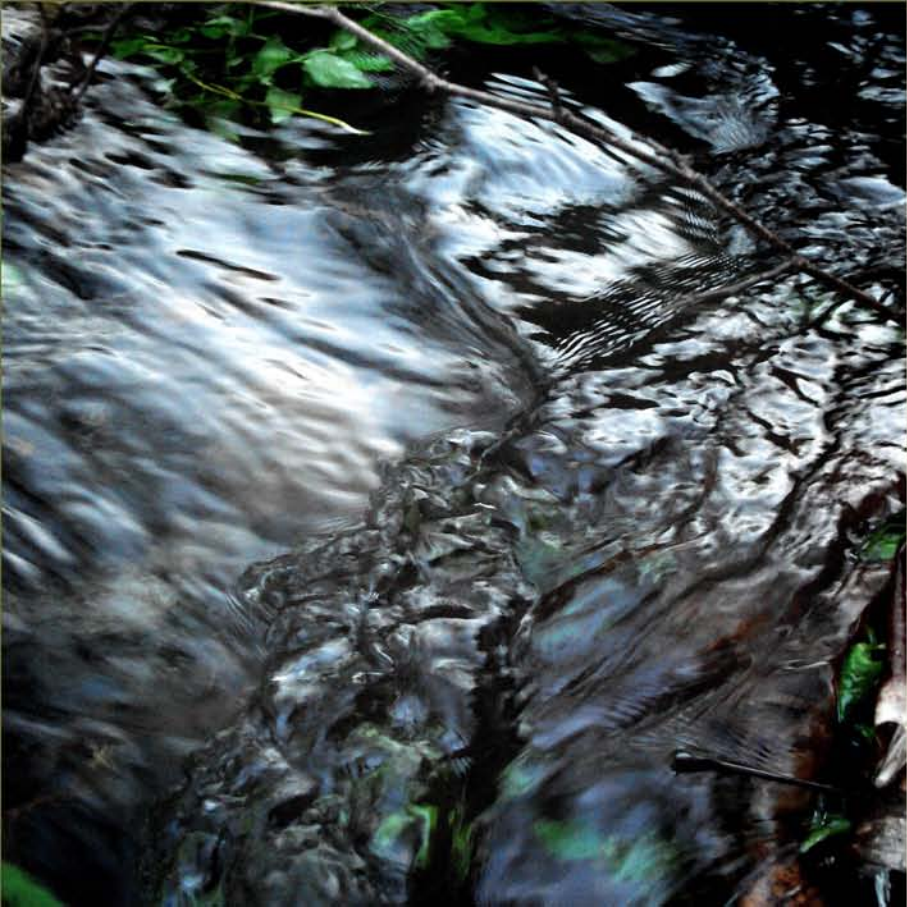
Un passat que naixia i un present que se'ns mor.
Un viure com ahir com avui com demà
on tot es confonia amb el pes de la història.
Pregàries presidien la mort del cavaller,
a dalt de la torratxa les òlibes xisclaven.

M'envellia mirant aquell plàtan de sempre.
Ja eren grans els infants i el pas se m'alentia.
Una mica cansat torno a mirar les coses,
els gravats italians i els goigs de les ermites.
Veig l'aram a la cuina i les rajoles blaves
i a la paret em mira la faç que jo estimava.

Les arcades caminen com la roda del temps
i a la capella resen unes flors de paper.
Els llibres em reclamen a la biblioteca,
Sant Joan de la Creu i el Banquet de Plató.

Una llum esvaïda va filtrant el meu somni.
M'he recolzat al tronc de l'arbre de les boles
i em puja cap amunt la saba premiosa;
els cossos ja naveguen al llarg de la piscina,
la llum es va penjant al cim de la magnòlia,
l'alzina va creixent i els xiprers s'enfosqueixen,
els cirerers esclaten i les pruneres riuen,
al pou hi ha una gran pau i al cor una alegria.

Joan Teixidor, 20 anys de *FLUVIÀ*

associació cultural

horitzó blavíssim

Ajuntament d'Olot

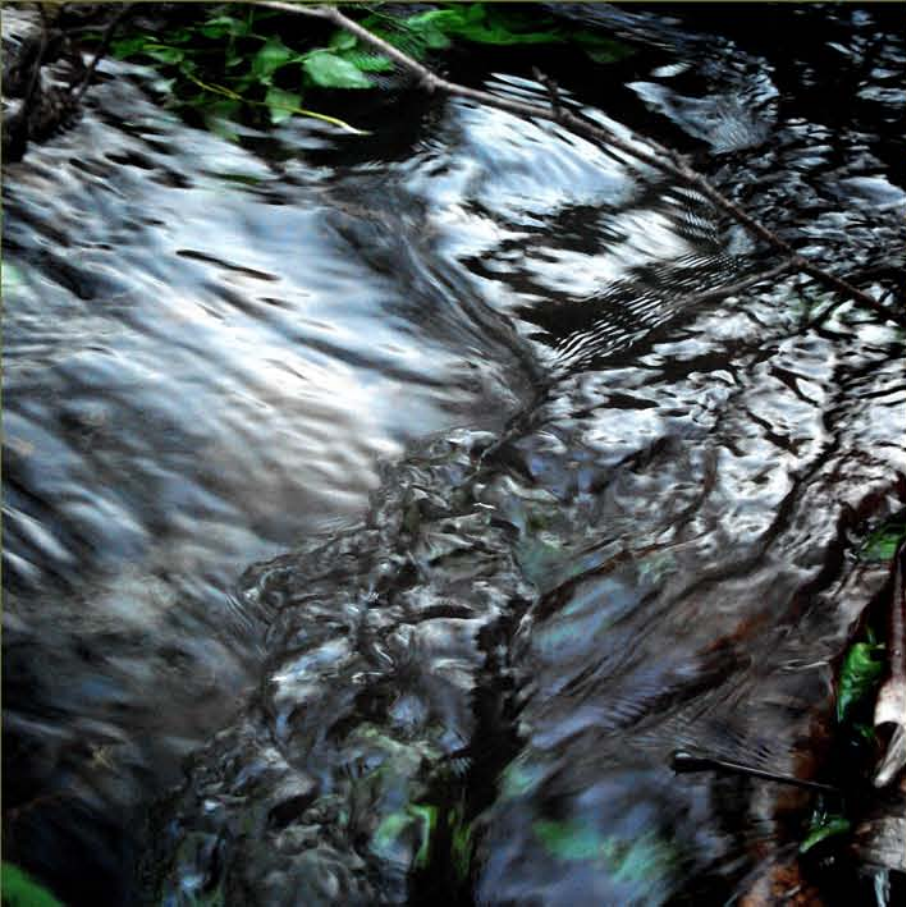
Institut de Cultura
de la Ciutat d'Olot

Diputació de Girona

Generalitat de Catalunya
Institució de les Lletres Catalanes

- 1** ORFEÓ POPULAR OLOTÍ
(CENTRE DE LA CIUTAT, CARRER DE BELLAIRE)
- 2** PRATS DE LA MANDRA
- 3** FONT MOIXINA
- 4** DAVANT DE LA COSTA DE PUJOL
- 5** CREU DEL TRIAI
- 6** MAS VENTÓS

